

ΤΟΙΣ
ΔΕΙΝΟΙΣ ΣΥΝΗΓΟΡΟΙΣ
ΤΟΥ
ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
εὖ καὶ ἐπισταμόνος· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν.
(Ἡσιόδ. Ἔργ. καὶ Ἡμέρ. στίχ. 106).

1861.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῆς ἐν τῷ 437 ἀριθ. τῆς Βυζαντίδος κατα-
χωρηθείσης ἐπικρίσεως παρ' ἀνωτάτου τινός Κ. Ρ. Π.

Κύριε Συντάκτα τῆς Βυζαντίδος.

Διατρέξας μετὰ προσοχῆς τὴν παρ' ἡμῶν προαγγελθεῖσαν Δρα-
ματικὴν Τριλογίαν, ἢ μᾶλλον μετάφρασιν τῶν τοῦ Γάλλου Βί-
κτορος Οὔγου τριῶν δραμάτων κατ' αὐτὰς ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τινος
μαθητοῦ τοῦ Φαναρίου, οὐδόλως ἐξεπλάγην ἐὰν δὲν εὐρόν τι πρω-
τότυπον ἢ πρωτοφανές εἰς τὰ προλεγόμενα ἐκάσου, ἢ ἀντὶ ὠφελείας
στρυφνότητα καὶ λογοδαιδαλίαν ἀπέραντον, πολλάκις κατανῶ-
σαν οὐ μόνον εἰς τὸ ἀσαφές ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀκατανόητον, γιγνώ-
σκων ὅτι εἶναι ἔργον πρωτόπειρον, ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ γράψας μετ'
οὐ πολὺ καταγνώσεται. Μεγάλῃ ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἀγανάκτησίς μου
ὅταν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν εἶδον τὸν μόλις ἀπὸ τοῦ ὀστράκου
αὐτοῦ ἐξερχόμενον μεταφραστὴν καὶ οὐχὶ συγγραφέα ἐπιτιθέμε-
νον, μὲ τρόπον πάντῃ ἀνοίκειον ἀνάρμοστον καὶ ἀσύνδετον τῇ ἐν-
νοίᾳ τῶν παρ' αὐτοῦ γραφομένων, ἐν σημειώσει καὶ διὰ γρίφου
κατὰ τοῦ Βρεττανικοῦ Ἀστέρος, ἀποκαλῶν αὐτὸν πᾶν ἄλλο ἢ ἐθني-
κὴν ἐφημερίδα! Ὅποια ἔπαρσις, εἶπον κατ' ἑμαυτόν! Ὅποια ἀμοι-
βὴ εὐχαριστήριος εἰς ἄνδρα σεβασθέντα καὶ σεβόμενον ἐπαξίως διὰ
τὰ ἄκρως ἐθνικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα, καὶ τὸν καταδαπανῶντα ὅλην
του τὴν περιουσίαν εἰς ἐκδοσὶν φύλλου τοιοῦτου, μόνον καὶ μόνον
ἀφορῶντος τὴν ἐπὶ τῆς ἐστίας τοῦ πολιτισμοῦ διάδοσιν τῶν φώ-
των εἰς τὸ ἔθνος!

Ἀρκοῦμαι ὅμως ὅτι μόνος ὁ μεταφραστὴς Γαλλικῶν δραμά-
των ἐξέφρασεν ἐν Φαναρίῳ τοιαύτην γνώμην, ἐνῷ ἅπας ὁ Ἕλλη-
νικὸς τύπος ἠσπᾶσθη καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ εἶδος τοῦ Βρεττανικοῦ
Ἀστέρος. Ἐρωτῶ ὅμως τί ἐθνικὸν καὶ ἰδίως Ἕλληνικὸν γεγονός
προέτρεψε τὸν I. M. P. νὰ ἐπιχειρήσῃ μετάφρασιν ξένων δραμά-
των ἐκδοτόντων ξένα ἀνοσιουργήματα, ξένας ραδιουργίας, ξένα
μηχανοῤῥαφήματα; Ἴσως θέλει νὰ διδάξῃ ταῦτα εἰς τὸ παρθενικὸν
καὶ ἀναγεννώμενον ἡμῶν ἔθνος, τὸ ἀνάγκην ἔχον θηλάσαι γάλα
ἐθνικῆς θρησκείας καὶ ἐπιστήμης;

Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ξένα τῶν γεγηρακῶτων ἔθνῶν ἀναμασσήμα-
τα ἐπλεόνασαν δυστυχῶς ὀσημέραις κερδοσκοπίας χάριν ὁ Βρεττα-
νικὸς ὅμως Ἀστὴρ ἐκδίδεται οὐχὶ μετὰ ἀργῶν, ἀλλ' ἐν μέσῳ
τοῦ πλέον πεφωτισμένου ἔθνους τῆς ὑψηλίου, συμμεριζόμενος
πάντα τὰ καλὰ αὐτοῦ καὶ χαίρων τὰς συμπαθείας του, ἢ δὲ ἀπο-
στολὴ αὐτοῦ εἶναι καὶ ἔσται μεγίστη καὶ ἐνδοξος.

Προκαλῶ ὅθεν τὸν I. M. Ραπτάρχηνα νὰ εἶπῃ τί τὸ ἀντεθني-
κὸν τοῦ Βρεττανικοῦ Ἀστέρος.

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 31 Μαρτίου 1864.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΩΝΥΜΟΝ ΕΠΙΚΡΙΣΙΝ.

Honni soit qui mal y pense.

Ἐπιχειρήσεις ἀρτίως τὴν δημοσίευσιν συλλογῆς ξένων μὲν δραμάτων πλὴν ἐκ τῶν καθωραϊζόντων ὁσημέραι τὰ Εὐρωπαϊκὰ θέατρα, ὑπὸ μόνῃς τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ συντελέσω τὸ κατὰ δύναμιν, συμμορφούμενος μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ αἰῶνος, πρὸς κόσμον τῆς ἀπρεπέστατα παραμεληθείσης ἔθνικῆς ἡμῶν σκηνῆς, καὶ εὐρών που ἐν αὐτοῖς κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράσω ἐν ὑποσημειώσει καθαρῶτα καὶ ἄνευ περιστροφῆς καὶ ὑπεκφυγῆς τὴν ἀγανάκτησιν ἣν ἠσθανόμην κοχλάζουσιν ἐν ἐμοὶ καὶ ἔβλεπον ἐν πάσῃ τῇ ὑγαινούσῃ μερίδι τοῦ ἔθνους ὡς πρὸς τὴν ἀντεθνικὴν διαγωγὴν τῆς οὕτως ἐμπαθῶς καὶ οὕτω νεανικῶς ἐκδιδομένης ἐν Λονδίῳ ἐφημερίδος «*Ὁ Βρετανικὸς Ἀστὴρ*», προεκάλεσα τὴν διαμαρτύρησιν καὶ μομφὴν ἀνωνύμου τινὸς ἐπικριτοῦ, κρυβέντος ὑπὸ πλαστὰ ἴσως ἀλφαβήτου στοιχείᾳ, ὡς οἱ μεταμφιεζόμενοι δολοφόνοι ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐπιφέρωσι κκιριώτερον καὶ ἐπιτυχέστερον τὰ τραύματά των, καὶ ὅστις προφανέστατα ἠναγκάσθη νὰ ἀφήσῃ φωνὴν διότι τὰ ὑλικά του συμφέροντα συνταυτίζονται, φαίνεται, μετὰ τῆς ὀνόματι μόνον καὶ γράμμασιν Ἑλληνικῆς ἐκείνης ἐφημερίδος.

Θεωρῶν λοιπὸν ἀγενῆς καὶ ἀνανδρὸν τὴ σιωπᾶν τινα ὑβρίζοντα καὶ τὸ ἀποφεύγειν τὴν πρόκλησιν τοῦ ἀντιπάλου καὶ Γολιάθ ἀκόμη ὄντος καὶ δημοτικότητα καὶ ἐπιρροὴν μεγίστην ἔχοντος, ἀπευθυνομένην μάλιστα διὰ τῆς ἐπισημότητος δημοσίᾳ καὶ ἐν εἴδει τελεσιγράφου, ἔσπευσα νὰ ὑποδυθῶ εἰς τὸν ἀγῶνα, κυρίως μὲν ἀνταπαντῶν ἐν τῷ φυλλαδίῳ τούτῳ φράσιν πρὸς φράσιν πρὸς τὸν ἀνωνυμον ἐπικριτὴν μου, ἀναμιξὶ δὲ ἐπεξηγῶν ἐνιαχοῦ ἐν παρόδῳ τὴν προκαλέσασαν τὴν πάλιν ὑποσημείωσίν μου

ἐκείνην, ἐπιφυλαττόμενος νὰ ἀναλάβω ἐκτεταμενέστερον ἐν δέοντι τὸ ριφθὲν χειρόκτιον, καὶ νὰ ἀποδείξω δι' ἀναντιρρήτων λόγων καὶ ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἀποδείξεων τὴν ὀρθότητα τῆς ἰδέας μου ὡς πρὸς τὸ φύλλον τοῦτο, ἴσως ἐν ταῖς προλεγομένοις, σὺν θειῷ, τοῦ δευτέρου τόμου τῆς ἐπιχειρηθείσης δραματικῆς συλλογῆς.

Καὶ πρῶτον, ὁ ἀξιότιμος Κύριος Ρ. Π. (ὃς μὴ φανῶμεν δὲ τόσον βάρβαροι ὥστε νὰ τῷ ἀρνηθῶμεν τὸν τίτλον, ὃν ἀπαιτεῖ ἀφεύκτως ὁ σημερινὸς ἐξευγενισμὸς νὰ προτάσσηται πρὸ ἐκάστου κυρίου ὀνόματος, καὶ ὃν οὕτως ἀγενῶς αὐτὸς ἐφειδωλεύθη νὰ ἀπονεύμῃ ἡμῖν πρὸς πλείοτερον ἐξευτελισμὸν βέβαια !) φαίνεται ὅτι τῶντι διέτρεξεν ἐπιτροχάδην, καθὼς ὁ ἴδιος μαρτυρεῖ, καὶ οὐχὶ ἀνέγνωσε μετὰ προσοχῆς τὸ σύνολον τοῦ κατακρινομένου ὑπ' αὐτοῦ ἔργου, ἢ καὶ ἂν ἀνέγνωσε, φαίνεται τοσοῦτον προκατεληγμένην ἔχων τὴν διάθεσιν καὶ ἐκ προαιρέσεως ἐθελοκακῶν ἴσως ἕνεκα τοῦ κατὰ τοῦ φιλτάτου αὐτῷ φύλλου ἀφθέντος βέλους ἀνέγνωσεν, ὥστε ἐν τῇ δικαίᾳ αὐτοῦ ἀγαρακτῆσει κόπτει ῥάπτει καὶ προσβάλλει ἀδικρίτως, ἀποδίδων τὸ σύνολον τῶν, κατ' αὐτόν, ἐλλείψεων καὶ ἄλλων ἀφορώντων τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν περιεχομένων ἐν τῷ βιβλίῳ ἐκείνῳ ἀπολύτως εἰς τὸν μεταφραστὴν, ἐνῶ αὐτὸς οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ ἢ ἀκολουθεῖν τὰς ἰδέας τοῦ ἀναχειραῖ Συγγραφέως καὶ μεθερμηνεύειν αὐτάς πιστῶς καὶ εὐκρινῶς πρὸς κατάληψιν ἐκείνων δι' οὓς εἰσὶ προωρισμένοι. Εἰς τρόπον ὥστε, ὁ ἀξιότιμος Κ. Ρ. Π. ἀποκαλῶν τὰ περιεχόμενα γενικῶς ἐν τῷ συνόλω τοῦ ἀναχειραῖ βιβλίου *στρυφνὰ καὶ ἀσαφῆ καὶ ἀκατανόητα καὶ ἀσυνάρτητα πολλακίς ὑποκρύπτοντα δὲ λογοδαιδαλίαν ἀπέραντον*, ἔπρεπε νὰ συλλογισθῇ ὅτι διὰ τῶν λέξεων καὶ ἐκφράσεων τούτων προσβάλλει οὐχὶ τὸν πρωτόπειρον μεταφραστὴν ἀλλὰ τὸν συγγράψαντα. Πλὴν *halte-là*, Κύριε Ρ. Π. μὲ συγχωρεῖτε νὰ σᾶς κάμω τὴν παρατήρησιν ὅτι οὔτε τοῦ συγγράψαντος τὰ ἀναχειραῖ δράματα οὔτε τοῦ προτάξαντος τοὺς προλόγους Γάλλου Ἀκαδημαϊκοῦ τοὺς ἱμάντας τῶν ὑποδημάτων εἴθετε ἱκανὸς λύσει! Τοὺς προλόγους τοὺς προτασσομένους ἐκάστου δράματος

ἰδίως, ἐν οἷς οὐδὲν πρωτότυπον ἢ πρωτοφανὲς εὐρίσκετε, νομίζω ὅτι, ἂν τοὺς ἀναγνώσητε οὐχὶ προληπτικῶς ἀλλ' ἀμερολήπτως καὶ μὲ ἤρεμον καὶ ἀνεπηρέαστον καὶ καθαρὰν συνείδησιν, θέλετε εὐρεῖ ὑποκρύπτοντας ἰδέας ὑψηλάς καὶ φιλοσοφικὰς καὶ σκέψεις ἐμβριθεστάτας καὶ ὅτι, ἀπεναντίας τῶν λεγομένων σας, ἀνθοῦσιν εἰς ὠραίας ἐκφράσεις καὶ εἰς ὕψος λόγου ἴδιον τοῦ καλάμου ἀνδρὸς καθωραϊζόντος τὸν Ἀκαδημαϊκὸν τῆς πεφωτισμένης Γαλλίας σύλλογον. Πλὴν ἐγὼ θὰ διακινδυνεύσω νὰ συλλάβω τὴν ὑποψίαν μήπως οὔτε προλεγόμενα οὔτε προλόγους οὔτε δράματα τοῦ ἀναχειρας Συγγράμματος ἀνεγνώσατε, ἀλλὰ τυχαίως παρατηρήσαντες μόνον τὸ ἐγγίζον τὴν χορδὴν τῶν συμφερόντων σας σχολίον ἐξεχύσατε κατὰ τοῦ πτωχοῦ μεταφραστοῦ τὸν χεῖμαρρον τῆς λογοθαυδαλίας σας· μὲ συγχωρεῖτε δὲ ἂν σὰς κλέπτω τὴν λέξιν, διότι καθὼ πρωτάκουστος μοῦ κτυπᾷ κάλλιστα εἰς τὰ ὦτα, δημιουργηθεῖσα φαίνεται καὶ αὐτὴ εἰς τὸ *Ἡφαιστότεκτον* ἐργαστήριον τῆς ἡμεριδὸς σας, ἥτις ἤξεύρει νὰ δημιουργῇ πολλὰς τοιαύτας ἄλλας πρωτοφανεῖς λέξεις, ὡς, *κάτοψις, εἰκόσις, κτλ.* ἅς τινὰς ἐπιλείψει με ὁ χρόνος ἀπαριθμοῦντα.

Πλὴν τυφλώττων ἐκ προαιρέσεως ὁ ἀνώνυμός μας ἐπικριτὴς πρὸς τὰς περιεχομένας ἐν τοῖς ῥηθείσι προλόγοις καλλονάς, δὲν λείπει τοῦ νὰ ἐξευτελίση, ἀντεκδικούμενος δῆθεν, καὶ αὐτὰ τὰ δράματα, βέβαια μόνον καὶ μόνον διότι ἔτυχε νὰ ᾔνε μεταφραστὴς αὐτῶν ὁ προσβαλὼν τὸν Βρεττανικὸν Ἀστέρρα μαθητὴς τοῦ *Φαναρίου*! Τύσον δὲ καλῶς εἶνε πληροφορημένος περὶ τῶν λεγομένων του, ὥστε δις διακωδωνίζει τὴν λέξιν *Φανάριον* μὲ εἰρωνικὸν ὕφος, ἐνῶ ἡμεῖς τὰς πλειοτέρας σπουδὰς ἐν τῇ Ἑλληνοεμπορικῇ τῆς νήσου Χάλκης Σχολῇ ἐποιήσαμεθα, οὔτε ποτὲ ἠκούσαμεν τέλεια μαθήματα ἐν *Φαναρίῳ*· πλὴν καὶ οὕτω, πρὸς ἀπάντησίν του τολμῶμεν εἰπεῖν ὅτι, ὁ παρ' αὐτοῦ ὑπερασπιζόμενος ἐκδότης τοῦ *Βρεττανικοῦ Ἀστέρρος* ἤθελεν εἶσθαι εὐτυχὴς ἂν ἐγνώριζε τὴν γλῶσσάν του καὶ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν αὐτῆς ὅσον ὁ ἐλαχιστος τῶν μαθητῶν τοῦ *Φαναρίου*. Διότι ναί, μὰ τὸν Μουσηγέ-

την Απόλλωνα, λαμπρότης και καθωραϊσμός ξηρός ἐν τινι συγγράμματι ἄνευ ἀξίων περιεχομένων και ὀρθογραφίας και ὀρθοσπείας οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον τότε δύναται προσφύεστατα τὸ σύγγραμμα ἐκεῖνο ἀφομοιωθῆναι πρὸς τὴν ὠραίαν κεφαλὴν τοῦ μορμολυκείου τοῦ μύθου τὴν βρούσαν μὲν καλλονῶν πλὴν ἐγκέφαλον οὐκ ἔχουσαν, ἢ πρὸς ὠραίαν και λείαν και χρυσοπλόκαμον κόμπην ἀφθονοῦσαν ὅμως ἐξ ἐκείνων τῶν ἀηδῶν ἐντόμων ἅτινα, ἐμπαίζων τὰ ἱερά ἐν τινι φύλλῳ του ὁ ἐκδότης τῆς ῥηθείσης ἐφημερίδος, λέγει ὅτι ἡ εὐλογία τῶν μοναχῶν τοῦ Ὀρθοδόξου κλήρου ἐπαυξάνει και πληθύνει ἐν ταῖς μοναῖς (!) Ὁ δὲ ἐνταῦθα γεννάδας θιασώτης και συνήγορός του τὰ διὰ τὸ τρομερὸν τῆς περιπετείας και τὴν λαμπρὰν και πολυποίκιλον ὕψην και σύνδεσιν θαυμάζόμενα δράματα τοῦ περιφανοῦς Βίκτορος Οὐγου ἀποκαλεῖ *ξένα γεγηρακότων ἐθνῶν ἀναμασσήματα*, ἔχων τὴν ιδέαν ὅτι ὁ Βρεττανικὸς Ἀστὴρ τὰ καλὰ τοῦ πλείον πεφωτισμένου ἔθνους τῆς ὑψηλοῦ διαδίδει εἰς τὸ Πανελλήνιον· ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ θαυμάσια καλὰ θὰ περιορίζονται βέβαια εἰς διάδοσιν τῶν σκαιῶν ἐθιμοταξιῶν τοῦ πεφωτισμένου ἔθνους, μεταξὺ τοῦ ὁποίου αὐτὸς ζῆ, και εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν μονομανιῶν και ἰδιοτροπιῶν αὐτοῦ. Πλὴν ὑπομονὴ ἂν ἦνε αὐτὰ μόνα, ἀλλ' ἔχομεν και ἄλλα ἀσυγκρίτως μεγαλῆτερα και ἀπεχθέστερα, ἅτινα ὁ ἐφεξῆς παράγραφος δείξει.

Ὁ ἀξιοτίμος θιασώτης και συνήγορος ἐνταῦθα τοῦ Βρεττανικοῦ Ἀστέρος, ἐμὸς δὲ σφοδρὸς ἐπικριτής, μὲ ἀποκαλεῖ παραφερόμενος ὑπὸ τῆς δικαίας ἀγαρακτῆσεως του διαφθορέα τοῦ ἔθνους, φράσεις δὲ ἐδανείσθη φαίνεται ἐκ τοῦ προσφιλεστάτου αὐτῷ φύλλου, διότι ἐν αὐτῷ μόνῳ διδάσκεται ὁ φιλήσυχος πολίτης, ὁ σεβόμενος και τιμῶν τὰ καθεστῶτα μεθ' ἀγίας ὄντως ὑπακοῆς, νὰ καλῆ τὸν βασιλέα του, τὸ ἱερὸν και ἀνώτατον τῆς πολιτείας πρόσωπον εἰς ὃ ἐνεπιστεύθη παρὰ Κυρίου ἡ τύχη τῶν λαῶν, *ἐθροκτόνον και σφαγιασὴν τοῦ μέλλοντος τῶν διαπεπιστευμένων αὐτῷ λαῶν*. Naί, ὁ ἄκακος ἐκεῖνος και ἀπλοῦς πολίτης, ὅστις βλέπων τὸν ἡγεμόνα του περιφερόμενον σταυροκοπεῖται και ἀσπάζεται τὰ

κράσπεδα τοῦ ἱμκτίου του, μανθάνει ὅτι αὐτὸς δημοπρατεῖ τὴν ἐλευθερίαν του, διοργανίζει ἐν τῷ κρυπτῷ τὴν πώλησίν του, καὶ μυρίας ἄλλας ὑβρεις καὶ λοιδορίας κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς πολιτείας του, καταντώντας πολλάκις ἀφορήτους. Ὡστε τὸ δηλητηριον τὸ διαφθειρόν τὸ παρθερικὸν καὶ ἀναγεννώμερον ἡμῶν ἔθνος τὸ ἀνάγκην ἔχον θηλάσαι γάλα ἐθνικῆς τελειότητος ὅπερ ἡμεῖς διαχέομεν, κατὰ τὸν ἀξιότιμον ἀνώνυμον ἐπικριτὴν μας, διὰ τῆς μεταφράσεως ξένων ἀροσιουργημάτων, διαχέεται μᾶλλον εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν διὰ τῶν ἀντεθνικῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ὑπερφιάλου ἰταμότητος τῶν ἐκφράσεων τοῦ ἐν λόγῳ φύλλου, ὅπερ παραγνωρίσαν τὸ στάδιόν του εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ἤρχισεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῇ τῆς Εὐρώπης καὶ ἐν μέσῳ ὁμογενῶν ἐκδιδόμενον νὰ καταμέμφηται τοῦ ἰδίου ἔθνους του καὶ τῶν καθεστώτων, προπηλακίζων πρόσωπα ἀνώτατα καὶ ἔργα τῆς Κυβερνήσεως διὰ λόγους οὓς ὁ ἐκδότης του μόνος οἶδε, καὶ μαστιγοῦν καλὰ καὶ κακὰ ἀναμιξῆ ὄσια τε καὶ ἀνόσια μὲ Ἀγγλικὴν ἀληθῶς γυμνότητα καὶ πρὸς τὸ πυγμαχεῖν ἔφρουν, καὶ ταῦτα οὐχὶ ὑπὸ ἐθνικῆς παρορμώμενος εὐχῆς καὶ ἐλπίδος ἀλλὰ διότι οὕτω θέλει διὸ καὶ ἐκ μέρους τοῦ Πανελληνίου προσήψαμεν αὐτῷ ὡς κατάλληλον τὸν τίτλον «*λιβελλογράφου ἐν Λορδίνῳ*», ὅνπερ ἀπηντήσαμεν παραδόξως μεταξὺ τῶν προλεγόμενων ἐνὸς δράματος. Ἄς ἀποδείξῃ τώρα ὁ ἀξιότιμος ἐνταῦθα συνήγορός του, καὶ ὅσοι ἄλλοι χαίνουσι μόνον πρὸς τὴν καλλονὴν καὶ τὴν κομψότητα τῶν εἰκονογραφιῶν τοῦ ἐν λόγῳ φύλλου χωρὶς νὰ ἐμβαθύνωσιν εἰς τὰ περιεχόμενα, ὅτι τὰ λεγόμενα ἐν τῇ ὑποσημειώσει ἡμῶν εἰσὶν ἄσχετα πρὸς τὴν ὅλην ἔννοιαν καὶ ἀνάρμοστα καὶ γριφώδη καὶ ἀκατανόητα καὶ ἀσύμδετα τῇ ἐννοίᾳ τῶν παρ' ἡμῶν (γράφετε παρὰ τοῦ Συγγραφέως) γραφομένων.

Ὁ ἀξιότιμος ἀνώνυμος ἐπικριτὴς καὶ συνήγορος ἐνταῦθα τοῦ Βρεττανικοῦ Ἀστέρος διαμυρτύρεται ἐντόνως καθ' ἡμῶν, μονολογῶν που τῆς διχτριβῆς του ὡς θρηνώδης ἤρωος δράματος, ὡς ὑβρίζοντων ἄνδρα σεβασθέντα καὶ σεβόμενον ἐπαξίως διὰ τὰ ἄκρα αὐτοῦ ἐθνικὰ αἰσθήματα καὶ καταδαπαρῶντα ὅλην του τὴν

περιουσίαν εἰς ἑκδόσιν φύλλου προωρισμένου φωτίσαι τὸν κόσμον καὶ ἔχοτος μεγίστην καὶ ἔνδοξον ἀποστολήν· διὸ καὶ ἀπονέμει ἡμῖν ὑπούλως τὸ ὠραῖον ἐπίθετον τοῦ κερδοσκόπου, εἰς ὃ ἀναγκαζόμενοι ἀπαντῆσαι, ζητοῦμεν τὴν προσήκουσαν συγγνώμην ἂν ἀναγκασθῶμεν τούντεῦθεν νὰ φανῶμεν κἄπως ἐγνωσταὶ καὶ νὰ μιμηθῶμεν τὸ εἰρωνικὸν καὶ πού ἀπότομον τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐκφράσεων.

Οὔτε ἀτομικὸν πάθος τρέφομεν πρὸς τὸν ἄλλως ἀξιόλογον ἐκδότην τοῦ Βρεττανικοῦ Ἀστέρου, οὔτινος καὶ τακτικοὶ ἀναγνώσται εἴμεθα, οὔτε ἄλλο τι ἰδιαίτερον συμφέρον ἀντιζηλίας ἔχομεν κατ' αὐτοῦ, ὡς μὴ μετερχόμενοι τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα κατὰ τὸ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, μάλιστα ὡς καταγγέλλομεν τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ, δὲν λείπομεν τοῦ νὰ θαυμάζωμεν πολλακίς καὶ τὰ προτερήματά του, τούτέστι, τὸ πολυμήχανον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν ἄκραν ἱκανότητα καὶ πολυπειρίαν αὐτοῦ, καὶ τὸ ὕψος τῆς φαντασίας του καὶ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ ὕφους εἰς πολλὰ μέρη τῶν συγγραφῶν του· καὶ ὅμως ἐνδόμυχός τις πεποίθησι μᾶς λέγει, καθὼς καὶ εἰς πλείστους ἄλλους τῶν ἀπανταχοῦ ὁμογενῶν, ὅτι ἄλλο σεβασμιώτερον πολυπειρώτερον καὶ ἱκανώτερον πρόσωπον παρὰ τὸ ἐξυμνούμενον καὶ ἐγκωμιαζόμενον ὑπὸ τοῦ Κ. Ρ. Π. ἔπρεπε νὰ κληθῆ εἰς τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀποστολήν καὶ νὰ ἐκδίδῃ ἐν τῇ γῆ τῶν Βρεττανῶν ὄντως σεβομένην τὸ ἔθνος καὶ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ ἡμερίδα, οὐχὶ δ' ἐξάγγελον τῆς μισέλληνος πολιτικῆς τινῶν ἐκ τῶν αὐτόθι ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, ἄτομον ἀνεπαρέαστον, ἀμερόληπτον, μᾶλλον προσεκτικὸν εἰς τὰ γραφόμενά του καὶ μὴ ἐξευτελιζόμενον εἰς τσαύτας χυδαίας καὶ ἀγενεῖς ὕβρεις κατὰ τῶν καθεστώτων. Ὡστε ἐπίσης ἀδυνατοῦμεν νὰ παραδεχθῶμεν καὶ τὸ λεγόμενον τοῦ ἐπικριτοῦ περὶ τῆς ἀφιλοκερδοῦς τοῦ φύλλου τούτου πορείας, εἰς ὃ καταδαπανᾷ ὁ ἐκδότης αὐτοῦ ἅπασαν τὴν περιουσίαν του (!), γνωρίζοντες ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἐκ φήμης τὴν φιλογένειαν καὶ τὸν ἐθνικὸν ζῆλον τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ὁμογενῶν, ὧν ὁ ὀβολὸς μᾶλλον καταδαπα-

νάται πρὸς ἔκδοσιν αὐτοῦ ἀντιθέτως, καὶ ἄνευ τῶν ὁποίων ἀδύνατος ἦτον ἡ συντήρησις αὐτοῦ.

Ἐρωτῶμεν δὲ τὸν ἀνώνυμον ἐπικριτὴν μας ἂν μᾶς ἐγνώρισε προσωπικῶς, καὶ πόθεν ἐπληροφορήθη ὅτι ἀπλῆ κερδοσκοπία παρεκλίνησεν ἡμᾶς εἰς διάδοσιν καὶ διδασκαλίαν τῶν ξένων ἀναμασσημάτων τῶν γεγηρακότεων ἐθνῶν; Ἰσως βέβαια φαντάζεται ἡμᾶς ἀνήλικας εἰσέτι ἢ μαθητεύοντας ἢ μὴ ἔχοντας τόσην διάκρισιν καὶ τόσην γενναιότητα, ὥστε νὰ ρίπτωμεν εἰς τὸ μέσον μίαν λέξιν χωρὶς νὰ εἴμεθα ἱκανοὶ καὶ νὰ ὑποστηρίξωμεν μέχρις ἐσχάτων αὐτήν, καὶ τὴν ἅπαξ ἐκφρασθεῖσαν γνώμην μας νὰ ὑπερασπιζώμεθα μὲ πᾶσαν θυσίαν. Φέρε σκεψώμεθα ἂν ἡμεῖς οἱ μαθηταὶ τοῦ Φαραγίου εἴμεθα ἱκανοὶ παραβληθῆναι ἐπὶ μικρὸν πρὸς τὸν γίγαντα ἐκδότην τοῦ Βρετανικοῦ Ἀστέρος ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τῆς φιλογενείας, ὅπερ κοπανίζει ἀδιακόπως ὁ ἐνταῦθα συνήγορός του; διατὶ ὄχι, ἀφοῦ πολλάκις καὶ ἡμεῖς, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ μέτρου τῆς δυνάμεως ἡμῶν, καὶ φανερὰ καὶ ἀνωλύτως καὶ ἐν ἰδιαιτέροις φυλλαδίοις καὶ συγγράμμασι καὶ ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς ἐγράψαμεν περὶ διαφόρων ἀντικειμένων ἐθνικῶν πάντοτε προτιθεμένων σκοπῶν, καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας ἡμῶν ζωῆς καὶ τὴν προσβληθεῖσαν ζωωδέστατα περιλημμένην ἡμῶν θρησκείαν λόγῳ καὶ ἐγγράφως ὑπερασπίσθημεν, καὶ δωρεὰν πολλάκις διενείμαμεν, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς Σχολῆς ἡμετέρας ἐξόδου μέχρι τοῦδε, καίτοι ὑπὸ πλείστων ὄσων περισπασμένοι βιωτικῶν μεριμνῶν καὶ ἀσχολιῶν ἐκ τοῦ ὑστερήματος πάντοτε καταδαπανήθημεν εἰς ἔκδοσιν παντὸς καλοῦ, ὑπὸ μόνου τοῦ ἐμφύτου ἡμῖν τῆς φιλογενείας καὶ φιλοκαλίας αἰσθήματος κινούμενοι, καὶ οὐ πικρῶμεθα, ἂν ὁ Θεὸς δώῃ ἡμῖν ὑγείαν καὶ δύναμιν, καταγινομένοι εἰς καλλιέργειαν τοῦ Λογίου Ἐρμοῦ καὶ τῶν γραμμάτων τῶν πατρῶων ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἔθνους, ἀναπτερούμενοι πάντοτε μόλας τὰς ζημίας καὶ ὕλικας ἀποτυχίας ἡμῶν εἰς ἐκάστην ἐπιχείρησίν μας ὑπὸ τῆς ἰδέας; ἔτι δὲν καταδαπαρώμεθα ἐφ' ἃ μὴ δεῖ; Εἰς δὲ τοὺς δικτικῶς καταμεμφομένους ἡ-

μῶν ὅτι προβάλλοντες δῆθεν ἔθνικὸν σκοπὸν καταγινόμεθα εἰς ἐξόγκωσιν τοῦ βαλαντίου ἡμῶν, ἐπευχόμεθα διαπύρως εἰς ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις των τόσα νὰ ὠφεληθῶσιν ὅσα ἡμεῖς ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε ἐξεδώκαμεν. Καὶ ἂν ὁ ἀνώνυμος Κ. Ρ. Π. ἐπιθυμῇ νὰ πληροφορηθῇ ἂν τὰ λεγόμενα ἡμῶν ἔχονται ἀληθείας, πολὺ εὐκόλον τῷ εἶνε νὰ ἐξετάσῃ καλῶς τὰ περὶ ἡμᾶς, ὅχι ὅμως παρὰ τοῦ πληροφορήσαντος αὐτὸν ὅτι εἴμεθα μαθηταὶ τοῦ Φα-
 ραρίου, ἀλλὰ παρ' ἄλλων ἀμεροληπτοτέρων καὶ ἀπαθεστέρων, ἢ ἂν θέλῃ πλειοτέρας πληροφορίας, ἃς λάβῃ τὸν κόπον νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος πρὸς ἡμᾶς, ὅπως σφίγγαντες μὲ τὴν μεγαλητέραν εὐγένειαν τὴν χεῖρά του ὡς φίλου τῷ ἐπιδειξώμεν πολλὰς πολλῶν λογίων καὶ διακεκριμένων ἀνδρῶν συγχαριτηρίους ἐπιστολάς ἀπευθυνθείσας πρὸς ἡμᾶς ἐν διαφόροις περιστάσεσι, καὶ πολλὰς κρίσεις περὶ ἡμῶν εὐνοϊκὰς τοῦ περιοδικοῦ τύπου Κωνσταντινουπόλεως, Σμύρνης καὶ Ἀθηνῶν· καὶ τότε θέλει πληροφορηθῇ ὅτι ἐκεῖνος πρὸς ὃν ἔχει νὰ κάμῃ καίτοι μικρὸς τὸ δέμας εἶνε ὅμως κάτι τι ἀξιοπεριεργότερον πρᾶγμα παρ' εἰς μαθητῆς τοῦ Φα-
 ραρίου.

Τοῦτο δὲ πρὸ πάντων δυνάμεθα διαφιλονεικῆσαι θαρραλεώτερον πρὸς τὸν ὑπ' αὐτοῦ ὑπερασπιζόμενον ἐκδότην τοῦ Βρετανικοῦ Ἀστέρος, ὅτι, ἂν αὐτὸς ἐκδίδῃ εἰς χώραν καὶ κοινωνίαν ὅπου ἀμείβονται οἱ κόποι καὶ αἱ δαπάναι τοῦ γράφοντος πλουσιοπαρόχως, ποῖα αὐτῷ χάρις; Ἄς ἐλθῇ νὰ ἐκδώσῃ εἰς διαμονὴν ἀργῶν, κατὰ τὰς ἐκφράσεις τοῦ θιασώτου αὐτοῦ, καὶ εἰς κοινωνίαν οἷα ἢ ἐνταῦθα μὴ ἐκτιμῶσαν δυστυχῶς κατὰ μέγα μέρος τὰ τῆς διανοίας προϊόντα, ἀλλὰ παραγκωνίζουσαν καὶ περιφρονοῦσαν τὸν καταγινόμενον εἰς πᾶσαν ἄλλην ἀσχολίαν ἐκτὸς τῆς τοῦ Κερδῶου Ἑρμοῦ καὶ ψαλλιδίζουσαν τὰ πτερὰ τῶν ἐλπίδων αὐτοῦ, καὶ τότε θέλομεν ἰδεῖ τὴν ἰκανότητα καὶ φιλογένειάν του. Μὴ λησμονῇ δὲ ὁ ἀξιότιμος ἐπικριτὴς μας ὅτι εἰς τὴν ἀργίαν καὶ ἀδράνειαν ὤθησαν ἡμᾶς ἐνταῦθα αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἷς ὁ ἀξιότιμος ἐκδότης τοῦ Βρετανικοῦ Ἀστέρος δίδει τὴν κλεῖδα τῆς γλώσσης

μας μεταφράζων αὐτοῖς τοὺς παραλλήλους βίους τοῦ Πλουτάρχου, ὅπως ἀναγινώσκωσι τὰς κατὰ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὑπερπλεοναζούσας ἐν τῷ φύλλῳ αὐτοῦ ὑβρεῖς. Ἀμφίβολον δὲ μᾶς φαίνεται καὶ τὸ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ἐγκώμιον ὅπερ ποιεῖ ὁ ἐνθερμος καὶ μεγάλαχος θιασώτης τοῦ φύλλου τούτου, λησμονῶν βέβαια τὸ ὀρθότατον προγονικὸν λόγιον « Ζεὺς μεγάλης γλώσσης κόμπους ὑπερεχθαίρει, » ἢ μὲ ἄλλας λέξεις, « *Μηδέρα πρό τοῦ τέλουε μακάριζε* ».

Μεταβαίνομεν εἰς τὴν οὐσιωδεστέραν περίοδον τῆς ἐπικρίσεως τοῦ ἀνωνόμου θιασώτου τοῦ Βρεττανικοῦ Ἀστέρος, διατεινομένου ἀπ' ἐναντίας τῶν πραγμάτων ὅτι, ἅπας ὁ Ἑλληνικὸς τύπος ἠσπάσθη καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ εἶδος τοῦ φύλλου τούτου. Πολὺ ὑπωπτευόμεθα μήπως ὁ ἐπικριτὴς μας οὗτος ἦνε ὅλως νήλυος φθᾶς ἤδη ἐκ τινος γωνίας ξένης γῆς, ἢ ὅτι ἐλησμόνησε τὰ παρελθόντα. Ὅτε ὁ Βρεττανικὸς Ἀστήρ, παραγωνίσας τὸ στάδιον καὶ τὴν ἀποστολὴν του, ἤρχισε διὰ τῆς διαδόσεως τῶν ἀνθεθνικῶν ἰδεῶν του νὰ ψυχραίνῃ ἀντὶ νὰ θερμαίνῃ τὸν πρὸς τὸ ἔθνος ἔρωτα τῶν ὁμογενῶν, καὶ προέβη μεταξὺ τῶν ἄλλων ληρημάτων μέχρι τοῦ ν' ἀφήσῃ τὴν ἀνθεθνικωτέραν καὶ φρικωδεστέραν φωνὴν ὅτι, « *πᾶς ὁ κηδόμενος τῆς ἰδίας ὑπολήψεως ὀφείλει ν' ἀποχαιρετήσῃ διὰ παντός τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ζῆσῃ εἰς τὰ ξένα!* » πολλοὶ τῶν κατὰ τόπους ὁμογενῶν διεμαρτυρήθησαν ἐντόνως κατὰ τῶν παρατραγῶδων αὐτοῦ ληρημάτων, ἐπιστείλαντες ἐκ διαφόρων μερῶν τὰς ἐπικρίσεις των, καὶ καταδικάζοντες τὴν ἀνθεθνικὴν τοῦ ἀστέρος τούτου πορείαν ἐπὶ τοῦ στερεώματος τῆς πολιτείας. Ἴδου μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, Σμύρνης, Μαγχεστρίας κτλ. ἐπισταλειῶν ἀναφορῶν, μία τῶν ἐν Ἰβραίλα παρεπιδημούντων ὁμογενῶν, φέρουσα τόσας ὑπογραφὰς καὶ προαποσταλείσα τῇ Τεργεσταίᾳ Ἑλληνικῇ ἐφημερίδι « *Ἡ Ἡμέρα* ». (Ἴδε ἀριθ. 272 τοῦ παρόντος ἔτους,) ἦν καὶ αὐθις τῷ ὑπενθυμίζομεν ἐκ μέρους τοῦ Πανελληνίου.

« Ὅτε πρό τινων μηνῶν ἀνέγνωμεν τὴν ἀγγελίαν περὶ τῆς ἐν

» Λονδίνῳ ἐκδόσεως τοῦ Βρεττανικοῦ Ἀστέρος, ἄτμενοι ἠσπᾶ-
» σθημεν τὴν ἰδέαν, πεποιθότες ὅτι τὸ φύλλον τοῦτο ἐν τῇ πρω-
» τεύουσῃ τοῦ ἐξευγενισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ ὑπὸ ὁμογενοῦς συν-
» τασσόμενον, ἤθελε καταστῆ νέος ὄχητος διοχετεύων πᾶν κα-
» λὸν καὶ λυσιτελὲς τοῖς ὁμογενέσι, καὶ ἐν γένει τοῖς χριστιανι-
» κοῖς λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς, οἵτινες, κατὰ τὴν προκήρυξιν τοῦ
» συντάκτου, ἔμελλον νὰ ᾔνε ἡ κυρία μέριμνά του.

» Μὲ λύπην ὅμως ἡμῶν βλέπομεν ἤδη ὅτι, ὁ Βρεττανικὸς Ἀ-
» στήρ ἐπιλήσμων γενόμενος τῆς ἐντολῆς του, κατέστη συστη-
» ματικὸν ὄργανον καταφορᾶς κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνή-
» σεως, ὡς ἂν μὴ ἦσαν ἄρκετὰ τὰ τοσαῦτα τοῦ αὐτοῦ συστή-
» ματος ὄργανα ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος, ἅτινα, δυνάμενα ἄλλως νὰ
» ὠφελήσωσι καὶ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸ ἔθνος, ἀσχολοῦνται
» αἰωνίως περὶ ὄρου σκιᾶς.

» Οὐδὲν εὐκοπώτερον τοῦ νὰ καταδείξῃ τις τὰς ἐλλείψεις ἄλ-
» λου καὶ σοφώτερον τοῦ νὰ τὸν διορθώσῃ δι' ἔμφρονος ἀγωγῆς
» καὶ σωκρατικῶν νουθεσιῶν· ἐν ἀλλοδαπῇ ζῶντες, δὲν ἀγνοοῦ-
» μεν καθόλου τὰ ἐν Ἑλλάδι γιγνόμενα, καὶ χαλεπαίνοντος τοῦ
» Βρεττανικοῦ Ἀστέρος διὰ τὰ μεταξὺ ἔθνοιοι καὶ Κυβερνήσεως,
» συμμεριζόμεθα πληρέστατα τὰς ἀδημονίας του, ἀλλ' ἀποδοκι-
» μάζομεν ἐξ ἴσου πληρέστατα καὶ τὸν τρόπον δι' οὗ ἐπαγγέλ-
» λεται τὴν θεραπείαν των, καὶ παρακαλοῦμεν αὐτὸν ὅπως, ἀ-
» φίνων εἰς τόσους ἀλλογενεῖς τὴν διὰ τῆς χλεύης καὶ καταδρο-
» μῆς ἐπανόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων, ἀσπασθῇ σύστημα μει-
» λιχώτερον καὶ σοφώτερον, καταδεικνύων εἰς τε τὸ ἔθνος καὶ
» εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν πρὸς κοινὴν βελτίωσιν ἄγουσαν, ὀδη-
» γὸν ἔχων πλειότερον τὰς ὑπαγορεύσεις πεφωτισμένου νοῦς ἢ
» τῆς δι' ἀτομικὰ πάθη ἀσχαλλούσης καρδίας.

» Διὰ μόνου τοῦ τρόπου τούτου δύναται ὁ Βρεττανικὸς Ἀστήρ
» νὰ ὑπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνοιοι του καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ
» τὴν σπουδχίαν ἐπαγγελίαν του· ἄλλως, ἂν ἀκολουθῇ τὴν μέ-
» χρι τοῦδε πορείαν, μὲ λύπην ἡμῶν ἀποφαινόμεθα λέγοντές τω

» ὅτι, ἀπολέσαντες τὰς ὑψηλὰς προσδοκίας μας, θεωροῦμεν τὸ
 » φύλλον τοῦτο ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενον πρὸς τὸν προορισμὸν
 » του, ἀνάξιον δὲ τοῦ ν' ἀναγινώσκηται παρ' Ἑλλήνων. »

Ἐν Ἱερατῆ, 1860 Ὀκτωβρίου 25.

Πλὴν μετὰ τὰς βραχδείας ταύτας διαμαρτυρήσεις διωρθώθη ἄρα γε τὸ πολυποικίλον τοῦτο φύλλον; ἤλλαξε τὸ σύστημα τῆς ἐμπαθοῦς καταφορᾶς του κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἀρχῶν; παρήτησε τὴν ἐκ συστήματος ἀντεθνικὴν πορείαν του; Πῶς ὄχι, μὰ τὰς εἰκονογραφίας του! Μάρτυς δὲ τῆς διορθώσεως τοῦ συστήματός του αὐτὸ τὸ μετὰ τινα χρόνον ἐκδοθὲν φύλλον τῆς 14 Μαρτίου 1861, καὶ αὐταὶ αἱ ἐναντίον τῶν Ἰονικῶν συμφερόντων τελευταῖαι συμβουλαὶ του. Διακεκριμένος τις φιλέλληνας τῶν νεωτέρων χρόνων τὴν ζωὴν του ἔδιδεν ἀντάλλαγμα ἀν' ἧτο δυνατόν μίαν σελίδα ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἱστορίας νὰ ξεσχίσῃ, τὴν οἰκτρὰν σελίδα τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἤττις τοῦτον ἐνθυμήθημεν ἀκούσαντες ἓνα τῶν φιλογενεστάτων ὁμογενῶν πᾶν τὸ ἐφικτὸν θυσιάζοντα ἀν' ἧτο τρόπος νὰ ἀπεσπῶντο αἱ δύο πρώται σελίδες τοῦ φύλλου τῆς 14 Μαρτίου τοῦ Βρεττανικοῦ Ἀστέρος, ὅπου ὁ λῆρος τοῦ ἐκδότου αὐτοῦ ὑπερέβη πᾶν ὄριον καὶ ὑπερεπήδησε πάντα φραγμὸν. Οὐχὶ δὲ μόνον παραινεῖ πλέον, βαβαὶ τοῦ ἐθνισμοῦ, πάντα Ἕλληνα νὰ ἀφήσῃ τὴν πατρίδα του καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ ξένα (καὶ αὐτὰ τὰ πολυθρόλλα ξένα θὰ ἦνε ἀναμφιβόλως ἡ γῆ τῶν Βρεττανῶν), ἀλλὰ καταντᾷ καὶ νὰ συμβουλεύσῃ ἐπιμόνως εἰς τὸ ἔθνος του νὰ ἐκλέξῃ διάδοχον τοῦ θρόνου του μετὰξὺ τοῦ ἔθνους ἐκείνου, ὅπερ ἐφάνη καὶ φαίνεται τὸ ἦττον εὐνοϊκῶς διατεθειμένον πρὸς αὐτὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος τῆς ὑψηλίου. *Λαμπραὶ τῶν ἡμερῶν ἀρχαί, λαμπρὸν σύστημα καὶ λαμπρότερον εἶδος πολιτεύματος, εἰς τὰ ὅποια ὡς εἰς ἄλλα ἱερογλύφων συμβολικὰ σημεῖα ἡμεῖς οἱ μόλις ἀπὸ τοῦ ὀστράκου ἐξερχόμενοι μεταφραστοὶ καὶ οὐχὶ συγγραφεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμβιβάζωμεν!* Ὡραῖος ἐθνισμὸς ἐν ἡμεῖς οἱ διαδίδοντες *ξένας βραδουργίας καὶ ξένα μηχανογραφήματα εἰς τὸ παρθενικὸν καὶ ἀναγεννώμενον ἡμῶν ἔθνος ἀδυνατοῦμεν νὰ φθάσωμεν!* Ἴδου ἡ μεγίστη καὶ ἐνδοξὸς ἀποστολὴ τοῦ καθωραϊσμένου τούτου φύλλου τοῦ ἐκδιδομένου ἐν μέσῳ τοῦ πλέον πεφωτισμένου ἔθνους τῆς ὑψηλίου καὶ ἀφορώντος τὴν ἐπὶ (γράφει ἀπὸ) τῆς ἐστίας τοῦ πολιτισμοῦ διάδοσιν τῶν φώτων εἰς τὸ ἔθνος! Μετὰ τὰς τόσας ἀναντιρρήτους ἀποδείξεις καὶ μαρτυρίας, ἅς

διαρραγή ἂν θέλη ὁ ἀνώνυμος ἐπικριτὴς μας κραυγάζων ὅτι ἀρ-
κεῖται (καὶ θαυμάζω, μὰ Δία, τὴν ὀλιγάρκειάν του) διότι μόνος
ὁ μεταφραστὴς Γαλλικῶν δραμάτων ἐξέφρασεν ἐν Φαναρίῳ
τοιαύτην γνώμην περὶ τοῦ χαίροντος τὰς συμπαθείας τοῦ κό-
σμου (α) λαμπροῦ καὶ ὠραίου ἐκείνου φύλλου!

Ὅχι, καλὲ κάγαθὲ ἐπικριτὰ, ἐπειδὴ ἀδέσμευτος εἶνε ὁ λόγος
καὶ ἀχαλίνωτος ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια, ὁ μεταφραστὴς ξένων μὲν
δραμάτων πλὴν ἐκλεκτῶν καὶ ὠραίων, καὶ καθὸ τοιούτων προω-
ρισμένων διὰ τὴν ἐθνικὴν σκηνήν, ὁ μαθητὴς τοῦ Φαναρίου, ὅστις
ὁμῶς καυχᾶται ὅτι ἔχει πλειότερον σοῦ ζῆλον καὶ ἐθνισμόν καὶ φιλο-
γένειαν, καὶ ὅστις ἐμόχθησε καὶ μοχθήσει σὺν Θεῷ καὶ ἐδαπάνησε
κατὰ τὴν δύναμίν του σχεδὸν ἐξίσου μὲ τὸν παρὰ σοῦ ἀνυμνού-
μενον ἐκδότην τοῦ Βρεττανικοῦ Ἀστέρος, ὁ μάλιστα ἀπὸ τοῦ ὀστρά-
κου αὐτοῦ ἐξερχόμενος μεταφραστὴς οὗτος, διὰ τοὺς ὑγιεῖς λόγους
οὓς ἐξέθεσεν ἀνωτέρω καὶ δι' ὅσους ἄλλους ἐπιφυλάττεται χειμάρ-
ρου δίκην νὰ ἀπολύσῃ ἐν δέοντι εἰς τὸ ἐλαφρότερον κατ' αὐτοῦ
νύγμα παρὰ σοῦ ἢ παρὰ τινος ἄλλου τῶν συνηγῶρων τοῦ ὠχροῦ
τούτου καὶ εἰς τὴν δύσιν του πλησιάζοντος ἀστέρος, ὁ σπιθαμιαῖος
οὗτος, λέγω, μαθητὴς Δαβὶδ ὅστις ἐτοιμάζει τὴν σφενδόνην του
κατὰ τοῦ γίγαντος Γολιάθ εἰς τὸν παραμικρότερον αὐτοῦ προπη-
λακισμόν, ἠναγκάσθη μὲ ἐνδόμυχον θλίψιν τῆς καρδίας του νὰ ἐκ-
φρασθῇ ὀλίγον ἀποτόμως κατὰ τοῦ φύλλου τούτου, βλέπων αὐτὸ
οὐ μόνον μὴ διορθωθὲν μετὰ τὸν δημόσιον ἔλεγχον τοσούτων ὁμο-
γενῶν, ἀλλὰ καὶ χεῖρονα προσιλόμενον ὁδὸν καὶ παρεκτραπὲν εἰς
τοῦτχατον θράσους, κωφεῦον δὲ εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν ἀλη-
θῶς φιλογενῶν συμβουλευόντων αὐτὸ μετὰ δακρῶν πολλάκις τὴν

(α) Ἴδου ὁπίου εἶδους συμπαθείας χαίρει ὁ Βρεττανικὸς Ἀστὴρ καὶ ὅποση εἶνε ἡ
ὑπόληψις καὶ ἡ φήμη αὐτοῦ. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν οἱ ἑμιισθοὶ ὑπηρεταὶ τῆς ἐφημερίδος
ταύτης διεσκόρπιζον φρεῖάν πολλοῦ ἐν φύλλῳ του, διακρινόμενον ἰδίως τῶν ἄλλων
διὰ τὰς περκαλογοτάτας ἰδέας του· τοῦτο δὲ μάλιστα λαβὼν εἰς χεῖρας εἰς τῶν προσφύ-
γων Ἑλλήνων καὶ ἰδὼν τὰς ἐξῆς ὠραίας φράσεις: «Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ
ἀπὸ τὰς μωρὰς σκηναῶν τοῦ ἔτους 1853, τὰς ὁποίας ὑπο-
κινεῖ καὶ ἤδη ἡ Κυβέρνησις μας!» (ἐνοεῖ δὲ τὴν Ἑλληνικὴν,) τὸ ἔρ-
ριψα χαμαὶ μετ' ἀγανακτήσεως ἀνακραζών, Ἴδου προδότης καὶ συκο-
φάντης! διότι, εἰ ἂν ἀληθῆ τὰ λεγόμενα, τοῦτο ἐστὶ
προδοσία, εἰ ἂν δὲ ψευδῆ, ὡς εἶνε καὶ τοιαῦτα, διότι
ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Κυβερνήσις εὐρίσκεται, δόξα τῷ
Θεῷ, εἰς φιλικωτάτας καὶ ἀρμονικωτάτας σχέσεις με-
τὰ τῶν λοιπῶν Κυβερνήσεων, τοῦτο εἶνε προφανὴς συ-
κοφαντία. Καὶ ἐντεῦθεν ἐσηματίσθη γενικῆ ἰδέᾳ περὶ τοῦ ἐντίμου χαρακτή-
ρος τοῦ περιφανοῦς συντάκτη τῆς Κιβδῆ λίαν.

σωτήριον προγονικὴν ῥήτρην « τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δήμῳ ». Εὐχεται δὲ ἀπὸ καρδίας ὅπως ἀφέλῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ συντάκτου αὐτοῦ τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀχλὺν, καὶ συναισθανθῆ τὸ ὀλέθριον καὶ ἔθνοβλαβὲς σῖστημα ὅπερ προείλετο ἐκ προαιρέσεως ἐθελοκακῶν κατὰ τοῦ ἰδίου ἔθνους καὶ κατὰ τῆς Κυβερνήσεώς του ἐξ ἀτομικῆς ἴσως αἰτίας καὶ ἀφορμῆς, ἣν ἀπέχομεν τοῦ νὰ ἐξετάσωμεν καίτοι κάλλιστα ὄντες εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν αὐτήν. Καὶ ὁ ἐπικριτὴς μας αὐτὸς ἄριστα ἤθελε πράξει νὰ συνενώσῃ τὰς εὐχὰς του μετ' ἡμῶν, ὥστε ἀντὶ ἡμεῖς μετ' οὐ πολὺ νὰ καταγγωσώμεθα τὰς ἑλλείψεις μας, νὰ ἐπισυμβῆ τοῦτο μᾶλλον εἰς τὸν φίλον του ἐκδότῃν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἔθνους, ἀφοῦ ἡ ἀποστολὴ του ἦγε τόσον μεγάλη καὶ ἐνδοξος.

Ἄν δὲ ἔχηται τῶντι ἀληθείας ἡ φυσιολογικὴ παρατήρησις ὅτι οἱ λόγοι, ὡς εἶνε ἐκφάντορες τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ἐπίσης χρησιμεύουσι καὶ ὡς κάτοπτρα ἐν οἷς ἀντανακλάται ἡ διάθεσις τῆς ψυχῆς παρ' ἧς ἐκπορεύονται, καὶ ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐκφράσεως ἐκάστῃ ἀνθρώπου προδίδει συχνάκις τὸ φρόνημα αὐτοῦ, δύο τινὰ αἷτια μὲ πείθουσιν ὡς ἄλλα ἰσχυρὰ διδόμενα νὰ σχηματίσω τὴν περὶ τοῦ ἀνωμένου καὶ ἀγνώστου ἐπικριτοῦ μου ἰδέαν μου, ἐξ αὐτῶν τῶν γραφομένων του ὀδηγούμενος. Καὶ πρῶτον, ἡ ἐκ προαιρέσεως παράβλεψις τοῦ τίτλου ἐκείνου ὄνπερ, ὡς εἴρηται, ἡ ἐθιμοταξία καὶ ὁ ἐξευγενισμὸς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἀπαιτεῖ ἀπαραιτήτως προτασσόμενον πρὸ παντὸς Κυρίου ὀνόματος ὁσάκις γίνεται περὶ αὐτοῦ λόγος δημοσίᾳ, ἔσω καὶ ἀχθοφόρου ἀκόμη ἢ παντοπώλου, ἕξει κάπως βαρβαρισμοῦ καὶ ἀποδεικνύει μικρὰν ἑλλειψιν ἀνατροφῆς· δεύτερον δέ, ἡ φράσις ἐθνικὴ θρησκεία, κακῶς ἠχοῦσα εἰς τὰ ὠτά μας, προδίδει ἀμυδρῶς πως ἀτελεῖς περὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου ἰδέας τοῦ γράφοντος καὶ αἰσθήματα κατὰ προσποίησιν μόνον φιλόθρησκα. Ὡστε βλέπετε ἐκ τούτων, ἀξιότιμε Κύριε Ρ. Π. ὅτι οἱ Φαναριῶται (καὶ τοιοῦτοι, μὴ λησμονῆτε, παρακαλῶ, ὅτι ἐσχημάτησαν κατὰ μέγα μέρος καὶ σχηματίζουσι πάντοτε τὴν ἀνωτέραν ἀριστοκρατίαν τοῦ ἔθνους,) κέκτηνται ἐν χάρισμα πλειότερον τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, παράδοξον ὄντως χάρισμα! τοῦ νὰ μυριζῶνται τὸν ἀντίπαλόν των καὶ πρὶν ἀκόμη τὸν ἴδωσι καὶ τὸν γνωρίσωσιν ἀτομικῶς, καὶ ἐπιτυχάνουσι θαυμάσια εἰς φυσιολογικὰς παρατηρήσεις· ἐνῶ ὑμεῖς, καίτοι δύο βήματα μακρὰν ἀπέχοντες τοῦ ἀτόμου περὶ οὗ οὕτως ἐμπαθῶς γράφετε, οὐ μόνον ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ παρ' ἡμῶν ἐπικρινόμενος δὲν εἶνε πλέον μαθητῆς καὶ πρωτόπειρος, καθὼ πρὸ ἐπταετίας ἀπολυθεὶς διὰ διπλώματος τῆς Σχολῆς

ἐν ἣ σεμνύνεται ὅτι ἐξεπαιδεύθη, καὶ ἀπὸ τοσούτου χρόνου κατα-
γινόμενος ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὰ γράμματα τὰ πατρῶα πρὸς
ἃ τρέφει ἀκαταμάχητον κλίσιν, ἀλλὰ καὶ ὅτι δὲν εἶνε ἀπλῶς
μεταφραστῆς μόνον ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἴδια κατὰ διαφόρους περι-
στάσεις καὶ γράψας καὶ γράφων.

Ἐνταῦθα, ἀξιότιμε Κ. Ρ. Π. ἀναγκάζομαι πρὸς τὸ παρὸν νὰ
σταματήσω, διότι οὔτε καιρὸν οὔτε διάθεσιν ἔχω νὰ ἐκτανθῶ
ὑπὲρ τὸ δέον· ἐλπίζω νὰ ξαναενταμωθῶμεν ἄλλοτε, ὁπότε θὰ ἔ-
χωμεν καὶ καιρὸν νὰ ἐκτανθῶμεν πλειότερον καὶ νὰ συνεννοηθῶ-
μεν ἀκριβέστερον, ἀφοῦ θὰ χρῆσιμεύης πλέον ὡς κανονάρχος ἢ
ἀναγνώστης, διότι ἕως τότε θὰ μοῦ τὰ ψάλλη, πρὸς εὐχαρίστησιν
σοῦ καὶ τῶν ὡς σὲ προκατειλημένων, ὁ πλουμιστὸς καὶ λαμπρὸς
Βρεττανικὸς Ἀστὴρ καὶ ὁ ἐκδότης αὐτοῦ, ὁ ἔχων ἄκρως ἐθνικὰ
αἰσθήματα. Τοῦτο δὲ μόνον γινώριζε ὅτι, ὅσον ἀπότομοι καὶ ἄν
φαίνωνται αἱ ἐκφράσεις μου, ποτὲ ὅμως δὲν προέρχονται ἐκ κα-
κῆς προαιρέσεως καὶ κακεντρεχείας, Ἄπολον ἀποτρόπαιε! ἀλλ'
ἀποτείνονται ἀδελφικῶς καὶ ἐν συναισθήσει πρὸς ἐπανόρθωσιν·
διὸ καὶ ὡς σύμβολον ἢ σύνθημα ἐπροτίμησα οὐχὶ ἄνευ λόγου τὸ
ἐν κεφαλίδι τῆς παρούσης διατριβῆς τεθὲν Κελτικὸν ῥητόν, ὅπερ
ἀντιστοιχεῖ κάπως πρὸς τὸν ἡδύτατον καὶ τὸ μέλι τῆς ἀνεξικα-
κίας ἀποστάζοντα στίχον τῶν προγόνων μας ποιητῶν :

Οὔτοι συνέχθειν ἀλλὰ συμφυλεῖν ἔφην.

Τέλος, τοῦτο τολμῶ νὰ παρατηρήσω εἰς τὸν Κ. Ρ. Π. καὶ τοὺς
ὁμοίους του κατὰ τὰ φρονήματα, ὅτι εἶνε ἀγενεὲς καὶ ἄνανδρον
ὁσάκις ἀφίνη τις ἐν βέλος κατὰ τοῦ ἄλλου νὰ παρεισέρπη ὑπού-
λως, κρυπτόμενος ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ἀωνυμίας καὶ ἀφανῶς ὡς
ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύστω ἐνεργῶν, διότι τότε κινδυνεύει νὰ ὀνο-
μασθῆ φίλος τοῦ σκότους· ὁ δὲ ἀκάκιος καὶ ἄνευ περιστροφῆς καὶ
ἀπουλότητος ἐνεργῶν καὶ ἡξέυρων τὴν σκάφην σκάφην ἀποκαλεῖν,
γινώριζων ὅτι τὰ ἐν τῷ σκότει γινόμενα αἰσχροὶ ἐστί καὶ λέγειν,
ποτὲ δὲν κρύπτεται, ἀλλὰ πάντοτε ὑπογράφεται καθαρῶς καὶ
εὐκρινέστατα οὕτως:

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΡΑΪΤΑΡΧΗΣ.

Ἐν Φαναρίῳ, τῆ 3 Ἀπριλίου 1861.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000022285